

СОВЕТСКИ ДЕРЕВНА ДЖИРГЪЛД ОНЧТА ХАВР

Мана Търскиа энъ-зах уга ик агъугъар хавр делгрдж болдж йовна. Оми узгин колхозмуд, совхозмуд, МТС-д тәрәна кәдлмшән экләд кеджәнә. Казахстана, Сибирин, Иджл эргнә, Российск Федерацин централын областьсин, Белоруссин, Латвин, Литван, Эстона селәнә эдл-ахун кәдләчнр хаврин тәрә тәрлгънд белдврән дуусдж йовцхана.

Эн джилин хавр эврәннй ончта йилгьлтә. Советск леврәнв ик гидг политическ болн куч-кәлснә бргмджтә бәәнә. КПСС-и Централн Комитетин седвәрәр СССР-и Деел Совет батлдж авсн. Колхозин тосхлтин цаарандк делгрлтин болн машинн-тракторн станцисин бурдәмджин онгдаруллгъна туск“ Закан советск крестьянствд, мана олт-әмтнд цугтаднй нег дуугъар, байртагъар таасгдв. Техниқк колхозмудт хулдлгън—коммунистическ тосхлтин ундснн сәәгъинь хәәлгънлә ирлцажәнә. Колхозмуд машиндг сәәнәр олзлад, кәдлмшинь чинриг бәдлүләд, куч-кәлснә производительность брггдх, селәнә эдл-ахун гаргънд эдл-уш икдх.

Советск крестьянствин удулгъ шунлгън ола хаврин тәрә тәрлгънг сәәнәр келгънур залгдк бәәнә. Селәнә эдл-ахун Министерствд бәәх тоогъар болхла, апрелн 5 куртл орн-нутгт 3.100 миньгън гектар, терунә тоод колхозмудар 2261 миньгън, совхозмудар 839 миньгън гектар газрт хаврар тәрдж культур тәрлгдк. Эртәр тәрдж культур тәрлгън Украин, Молладв, Краснодарск болн Ставропольск крайсд, Ростовск областьд кегджд йовна. Среднй Азин болн Закавказин республикт кәвнй тәрлгджәнә. Эн ик унтә гисн культур 239 миньгъ гар гектарт тәрлгдв. Селәнә эдл-ахун эркн чинртә тәр куцәдж—селәнә эдл-ахун культурин ургънг цуг аргъарнй бәдлүлхнн тәлә цуг олт-әмтнә ноолдан делгрлж кегджд йовна.

Техник колхозмудт баглгдсн учрар—газр хагълдж эдлгънә культуринь улм бәдлүлдж, производствиг бсклж, продукциг икдүлх аргъ учрджана. Ола колхозин газрт негхн эзн бәәхнн. Кучтә гидг техник колхозникудин килмджтә гарт орлжама. Трактористрин, комбайнермудин, механикудин, агрономсин болн селәнә эдл-ахун нань чигн специалистрин айта гидг кәдләчнр колхозмудин булд негджд орджана. Ола хаврин тәрә тәрлгънә тӯрун бдрмүдәс авн бәәх эв аргънг сәәнәр олзәдк, машиндин производительностиг бәдлүлгън куцәдж, колхозин производствин негиг йилгъгч чинртә ормднй кәдләчнриг ирлцүлдж диглдж тәвдк, науки болн нӯрулгч дамшлтиг бргәр олзлх кергтә.

Ола шин бәәдлд—кәдлмш чикәр бурдәдж, материалн урмдин авц-бәрциг аднй ордж куцәдж, колхозник болгъна. совхозин болн МТС-и кәдләч болгъна тәрин даалгъвриг бәдлүлгън—нег улү эркн чинртә. Тракторн агрегатиг тасрхан угагъар кәдлгхнн тәлә теегт машинд техническ сән теткльг б г х м н. Эн

туст кесг колхозмуд болмар чигә дамшлт уга болад, ил дәнй керглхмн. Хаврин тәрә тәрлгънд тракторн паркин кәдлмшиг бурдәлгън партиин, советск болн селәнә эдл-ахун органсин, колхозмудин, МТС-и болн совхозмудин гардачнрин, цуг механизатормудин гол оньгт бәәх зөвтә.

Николаевск областин колхозн парторганизаце, партин райкомс мел дигтә тингьлж кәдлжәнә. Тәрә тәрлгънә тӯрун бдрмүдәс авн эдн машинн-тракторн паркин кәдлмшиг сәәнәр бурдәв. Тәрәнә бригалт эврә дигтә цаглань запасн әнъгс, горюч, тосн, тәрәнә әкн зәблж курггдв. Сеялкт кәдлх әмтин сән гисн колхозникуд тәвгдв. Братск района, селәнә эдл-ахун Кировин пертә артельд, Веселинск района, Октябрин 40 джилин нертә артельд, нань чигн кесг колхозмудт механизатормуд бдрәннй норман бәдән чинртәгъяр, давулж куцәдж йовцхана.

Хурлар тәрдж, увләр хурхшн чинриг газрт хадгълж, цуг кәдлмшиг сән чинртәгъяр кедж, агротехникин цуг некврмүдиг куцәлгън—ик ургъ авлгъна эркн таалнй ним болджана.

Ик ургъц авхнн сә хәәдж, эдл-аху болгън тәрә тәрхләрн, тәрлгънә эргинн дараг аллго бәрдж, тәрәг әмтин сән гисн цаглань, сәәнәр белгдсн газрт сән чинртә сортовой әкәр тәрчхәх зөвтә. Нидн джил зәрм райод куцц гарц уга, бузр, му әкәр тәрсн бәәсмн, тер әндлүг давгхмн биш. Терунәс даву, онц колхозмуд әрвдлжәх саната улс болад, цагъан буудян, эрднн-шишән, олсна, бвснә әкнә тәрх нормиг бийснй багърулад, тернй ургъц куцәдж болшго гарула харгъулв.

Сельск коммунистриг болн комсомольщриг, цуг колхозн активиг хаврин тәрәнә кәдлмшиг сән чинртәгъяр куцәхәр ноолдхд дуудхнн. Кәдлмш болгъна чинрин туст специалистрин даалгъвриг болн нилчиг бәдлүлгън—эркн чинртә болхмн. Партиин организаце агрономсин тоомсриг цуг аргъарн дәнъндк харсәж, цуг колхозникуд агрономсин заавриг дун угагъар куцәлг болгъх зөвтә. Трактористнрәс, бригадирмүдәс кесн кәдлмшинь бр болгън хәләдж авч, тер кәдлмшиг верни тәләд биш, йоста чик кевәр үндлж, кәдлмшән муугъар куцәсинь нег мәслдк заслгън—агрономсин кех кәдлмш, әнүг тедн кех чигн зөвтә.

Эн джил колхозмуд болн совхозмуд ик гидг газрт эрднн-шишә тәрхмн. Буудян болн малин хотин ик унтә эн культур тәрхд ода делгү белдвр кегджд йовна. Эрднн-шишә тәрхд колхозникуд сән гисн газран белджд, тегш әк әсәж, тер ормур удобрень зәблж кургджәнә.

Кировоградск областин Ново Украинск района КПСС-и XX ч хургин нертә колхозд, Социалистическ Куч-кәлснә хоир дадж Герой Александр Гиталов гарддях тракторн бригад айта гидг әкцл татв. Пропашной культур, тер дотр эрднн-шишә тәрлж ургъалгъ-

на кәдлмшиг икәр механизироват кехәр трактористнр дәрлдә делгрүлхәр шиидцхәв. Колхозд 900 гектар газрт эрднн-шишә тәрлгдхмн, терунәс 500 гектаринь трактористнр эврәннй чидләр хәләдж ургъах даалгъвр авцхәв. Кәдлмшиг цугтнй—тәрхәс авн хурах куртл—эврән бийснй куцәдж, гектар болгънас 30 центнер буудя, 300 центнер кәк ургъц авхар шиидцхәв. Агрегат болгън 100, терунәс даву гектар эрднн-шишә хәләдж, тәрлж ургъахмн. Украинск механизатормудин седвәриг орн-нутгин нань чигн райодин улс дурадк кәдлж гидж индж болхмн.

Шин бәәдлд, колхозин кәдлмшин туст селәнә эдл-ахун производствд бәәх цуг кәргънг болн эв-аргънг куцәднй олзлхнн туск бәәри газрин партиин организацисн даалгъврнй зөвәр икдджәнә.

Тер бийнй, онц райодин партиин организаце хаврин тәрә тәрлгънд белдврин йовудин шүфүл хәләлгъән сулдүлчксн бәәнә. Омск областьд зәрм колхозмуд, МТС-д болн совхозмуд трактормудиннй болн чиргдлг инвентариннй ясвриг ода чигн дуусад уга. Алтайск крайд чигн тәрә тәрлгънә белдврт дуту-дунд бәәнә. Әнд ода бийнй әкнә буудя цеврлгън дуусгдәд уга, удо-брень тәрәнә газрур зәблгънд урдк кевәрн бас оньг багъар бгдджджәнә.

Хаврин тәрә тәрлгънд бәәх дуту-дундиг чиклгън—партиин организацисн, советск болн селәнә эдл-ахун органсин, колхозмудин, совхозмудин, машинн-тракторн станцисн гардачнрин хооран саалго куцәх эркн тәрмүдин негнй.

Увләгъә, эн джилин хавр, селәнә эдл-ахун нӯруләчнрин хургуд делгү кегдв. Колхозникуд, МТС-и болн совхозмудин кәдләчнр ик даалгъвр авцхәв. Улгүрнй, Казахстана селәнә эдл-ахун кәдләчнр государствд миллиард пуд буудя орулж бгхәр ноолдк болцхәв. Латвийск ССР-и селәнә эдл-ахун нӯруләчнрин бкцүлдүр секлсн хуртг босдж үг келхәксн улс шин, бәдән даалгъврмуд бий деерән авцхәв. Республикин селәнә эдл-ахун кәдләчнр диллврмуд куцсн ачлгдсна туск зәнъг Латвин куч-кәлсчнриг цугтнй байрулв.

Эн джил үс болн мах гаргългънг икәр бәдлүләд, әмн болгъна тоод мах, үс болн тос гаргългъвр бдрхн джилмүдин дунд Америкин Соединени Штатсиг куцәдж авх—эркн чинртә тәриг куцәхд ик ишклд кехмн гидж хуртг темдгджд келгдв.

Авсн даалгъврин ардас дахлудлж зүткү, тасрхан уга, бурдәнъгү кәдлмш олт-дунд кегдх зөвтә. Олт колхозникудиг болн совхозмудин кәдләчнриг хамдулдж, авсн даалгъврән куцәхд, селәнә эдл-ахуг цаарандк делгрүлхнн туст парть тәвсн тәриг хагъ-лгънур омгшулдж, збрүлгън—деревнә коммунистрин болн комсомольщрин әрун даалгъврнй.

(Апрелин 9-д гарсн, ПРАВДИН ч нур статьягъас.)